

Қаржы нарығына шолу

2022 жылғы I-төксан

Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

Қаржы нарығына шолуда нарық қатысушыларына өтімділіктің негізгі ағындары қозғалысының неғұрлым толығырақ мәліметін беру мақсатында қаржы нарығындағы негізгі үрдістер ашып көрсетіледі.

Құжатты Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Ақша-кредит саясаты департаменті дайындалды. Құжат Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ресми интернет-ресурсында тоқсанына бір рет электрондық нұсқада жарияланады

МАЗМУНЫ

Kіріспе	4
I.Сыртқы нарық	5
А) Іскерлік белсенділік	5
Б) Жаңандық инфляция	5
II.Ақша нарығы	10
А) Ұлттық Банк операциялары	10
Б) Репо овернайт нарығының құрылымы	12
III.Валюта нарығы	13
А) Ішкі валюта нарығындағы ахуал	14
Б) Биржалық валюта нарығындағы операциялар	15
В) Биржадан тыс валюта нарығындағы операциялар	16
Г) Жеткізілмейтін валюта форвардтарының нарығы	16
Д) Қолма-қол шетел валютасы нарығы	16
IV.Қор нарығы	17
А) Мемлекеттік бағалы қағаздар	17
Б) Корпоративтік облигациялар нарығы	18
В) Акциялар нарығы	19
V.Депозит нарығы	21
А) Депозиттік операциялар	21
Б) Депозиттік мөлшерлемелер	21
В) Депозиттерді долларландыру	22
VI.Кредит нарығы	23
А) Кредиттк мөлшерлемелер	23
Б) Жаңа кредиттер беру	23
В) Нетто-кредиттеу және ЕДБ кредиттер портфелі	24
I-бокс. Жекелеген дамушы елдердің валюталарына шолу	8

KIPIСПЕ

Сыртқы нарық 2022 жылғы қаңтар-наурызда жоғары құбылмалылықпен сипатталды. Геосаяси жағдайдың шиеленісуі, бұрын-соңды болмаған Ресейге қарсы санкциялар, әлемдегі инфляцияның күшеоі және дамыған елдердің орталық банктерінің жауап ретінде ақша-кредит саясатын қатаңдатуы есепті кезеңде дамушы елдердің валюталарына қысым көрсетті. Шектеулі мұнай қорлары және ОПЕК+ рұқсат берген квоталардан артta қалған өндіру көлемі аясында мұнайдың бағасы құбылмалы болды және жалпы алғанда оның өспелі динамикасы болды. Геосаяси шиеленістің күшеоі, Ресейден мұнай жеткізілімінің тоқтатылуы, сондай-ақ Қытайдағы кейбір қалалардың карантинге жабылуы бағаның өсуіне әсер етті.

Ақша нарығы өтімділіктің профициті жағдайында жұмыс істеуді жалғастырды. Алайда, ақша нарығындағы Ұлттық Банк операцияларының теріс сальdosы (ашық позиция) валюта нарығындағы белгісіздік пен құбылмалылық аясында теңgedегі өтімділікке сұраныстың артуы аясында төмендеді. Ақша нарығының мөлшерлемелері пайыздық дәліз шегінде сақталып, негізінен ақпанның соңынан бастап есепті кезеңнің соңына дейін жоғарғы шекте қалыптасты.

Валюта нарығы сыртқы нарықта да, ішкі нарығында да жоғары құбылмалылықпен және белгісіздікпен сипатталады. Ресей мен Украина төңрекіндегі геосаяси жағдайдың ушығуы нарықтың басты қозғаушы күшіне айналды. Ресеймен сауда байланысының қомақты болуына байланысты Ресейге қарсы енгізілген санкциялар мен рубльдің қатты әлсіреуі теңге бағамына айтарлықтай қысым жасады. Тоқсанның қорытындысы бойынша теңгенің АҚШ долларына қатысты биржалық бағамы бір АҚШ доллары үшін 467,03 теңгеге дейін 8,2%-ға әлсіреді.

Қор нарығы. Есепті кезеңде базалық мөлшерлемені арттыру қысқа мерзімді сегменттегі МБҚ кірістілік қисығының жоғары жылжына әкелді. Бейрезиденттердің ҚР МБҚ-дағы үлесі төмендеді. 2022 жылғы I тоқсанда ҚРҰБ ноттарының жаңа шығарылымдары көлемінің қысқарғаны байқалды, бұл ҚР Қаржыминің МБҚ орналастыруды ұлғайтуы есебінен ішінара өтелді. Қазақстан акцияларының нарығы 2022 жылғы I тоқсанда қаңтардағы және геосаяси оқиғалардың, әлемдік және тауар нарықтарындағы белгісіздіктің артуы аясында дамыды. Лондон қор биржасында саудаланатын Қазақстан компанияларының акциялары ерекше қысымға ұшырады. Есепті кезеңде KASE индексі 8,9%-ға төмендеді.

Депозит нарығы. 2022 жылғы I тоқсанда ішкі және сыртқы нарықтардағы құбылмалылық аясында банк жүйесінде депозиттердің төмендегені байқалды. Бұл ретте теңге бағамының әлсіреуі долларланудың өсуіне ықпал етті, ол тоқсанның қорытындысы бойынша 36,9%-ға дейін ұлғайды.

Кредит нарығы. Есепті кезеңде макроэкономикалық және геосаяси ахуалдың нашарлауы ақша-кредит саясатының қатаңдауының, соған сәйкес ұлттық валютадағы кредиттер құнының артуының негізі себебі болды. Дегенмен, нақты секторға берілген кредиттер көлемінің кредиттеудің өсуіне оң үлесі сақталып отыр. Тұтыну кредиттерін беруді үақытша тоқтата тұру және оларды беру талаптарын қайта қарау аясында біртіндең бәсендейтін тұтыну кредиттері кредит көлемінің өсуінің негізгі факторы болып қала береді.

I. Сыртқы нарық

2022 жылғы қаңтар-наурызда сыртқы нарықтағы ахуал жоғары құбылмалылықпен сипатталды. Геосаяси жағдайдағы шиеленісүі, бұрын-соңды болмаған Ресейге қарсы санкциялар, әлемдегі инфляцияның күшеюі және дамыған елдердің орталық банктерінің жауап ретінде ақша-кредит саясатын қатаңдатуы есепті кезеңде дамушы елдердің валюталарына қысым көрсетті Шектеулі мұнай қорлары және ОПЕК+ рүқсат берген квоталардан артта қалған өндіру көлемі аясында мұнайдың бағасы құбылмалы болды және оның жалпы өспелі динамикасы болды. Геосаяси шиеленістің күшеюі, Ресейден мұнай жеткіzlімінің тоқтатылуы, сондай-ақ Қытайдағы кейбір қалалардың карантинге жабылуы бағаның өсуіне әсер етті.

A) Искерлік белсенділік

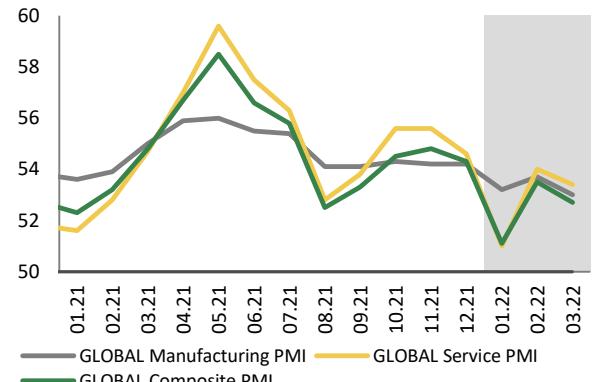
2022 жылғы I тоқсанда әлемдегі іскерлік белсенділік индексі 2021 жылғы желтоқсандағы 54,3-тен наурызда 52,7-ге дейін біршама баяулады, бірақ оң аймақта қалды. Қаңтарда Омикрон штаммының таралуы аясында қызмет көрсету саласындағы әлемдік іскерлік белсенділік өткен жылғы желтоқсандағы 54,6-дан 51-ге дейін айтартықтай төмендеді.

Қаңтардың соңына қарай COVID-19-ды жүктыру жағдайларының саны азайды және тоқсанның ортасында әлемдегі іскерлік белсенділік өнеркәсіп саласында да, қызмет көрсету саласында да өсті.

Геосаяси жағдай шиеленісіп, ауқымды санкциялық шектеулер енгізілген сәтten бастап әлемдегі іскерлік белсенділік қарқының қайтадан біршама бәсендеді.

Бұған ауырған халықтың көбеюіне байланысты Қытайдағы бірнеше ірі қалаларының карантинге жабылуы туралы жаңалықтар да әсер етті (1-кесте).

1-график. Искерлік белсенділіктің әлемдік индексінің динамикасы

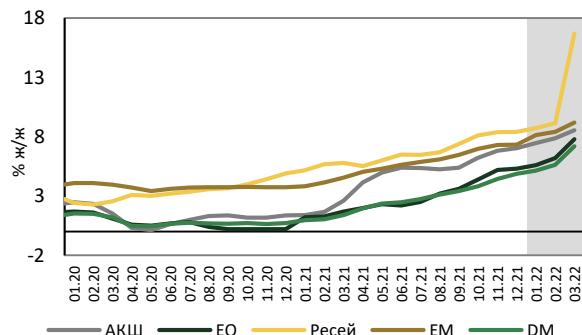
Дереккөзі: Refinitiv

Б) Жаңандық инфляция

Шикізат, материалдар мен азық-түлік бағасының өсуі пандемиядан кейін жоғары инфляциялық ахуалды күшетті. Дамыған елдерде де, дамушы елдерде де инфляцияның қарқыны күшейді. Наурызда АҚШ-та инфляция 8,5%, ЕО-да 7,8%, РФ-да 16,7% деңгейіне жетті (2-кесте).

Нәтижесінде дамыған елдердің орталық банктері негізгі мөлшерлемені арттырып, ақша-кредит саясатын қатаңдатты. Қаңтарда АҚШ ФРЖ инфляцияның қарқын алуы аясында мөлшерлемені арттыруға дайын екендігін мәлімдеп, 16 наурызда базалық мөлшерлемені 2018 жылдан бері алғаш рет 0,25-0,5%-ға дейін 25 б.т. көтерді. Сондай-ақ, наурыздады отырыстардың қорытындысы бойынша Англия Банкі базалық мөлшерлемені 0,5%-дан 0,75%-ға дейін, Канада Банкі 0,25%-дан 0,5%-ға дейін көтерді.

2-график. АҚШ, ЕО, Ресей, дамушы және дамыған елдер инфляциясының динамикасы

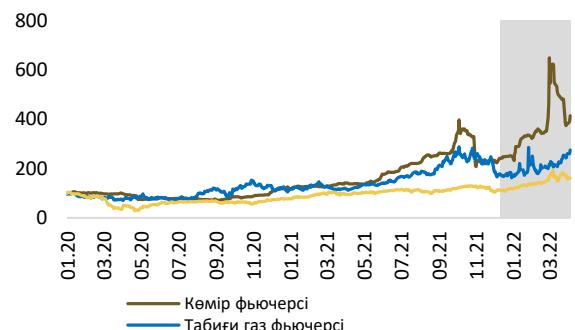
Дереккөзі: Refinitiv, ҚРҰБ есептері

Қаңтардың соңында мұнай бағасы қаңтарда 2014 жылдан бері алғаш рет бір баррель үшін 90 доллар белгісінен асып, бір баррель үшін 91,21 долларға дейін 17,3%-ға ұлғайып, айтарлықтай өсті. Бұл мұнайға сұраныстың қалпына келуіне байланысты болды, оның динамикасы күткеннен де жоғары болды. Екінші жағынан, мұнай құнының өсуіне геосаяси жағдайдың нашарлауы аясында ұсыныстың төмендеу тәуекелі әсер етті.

Тоқсанның ортасынан бастап геосаяси жағдайдың шиеленісі және ауқымды санкциялар, одан кейін жеткізілім тізбегінің нашарлауы және ондағы проблемалар шикізат тауарларының бағасына қатты қысым жасады. Алайда, тоқсанның соңына қарай Ресей мен Украина арасында жүргілген келіссөздер аясында шикізат нарықтарына қатты қысым бәсендеді. Еуропада негізгі энергия тасымалдағыштар, яғни газ бен көмір бір апта ішінде, 24 ақпан мен 2 наурыз аралығында 2 еседен аса қымбаттады (3-кесте).

Ресейге қарсы санкциялардың енгізілуі және Ресейден энергия тасымалдағыштар жеткізілімінің бұзылу тәуекелі аясында газ бен көмір құнының өскені байқалды. Бұл ретте, табиғи газ фьючерсіне қарағанда көмір фьючерсінің құны үлкен қарқынмен өсті, себебі Еуропаның кейбір елдер Ресейден мұнай мен газ импортынан бас тарту үшін көмірді электр энергиясының генераторы ретінде пайдалануға көшті.

З-график. Мұнай, көмір және табиғи газ бағасының динамикасы (31.12.2019 = 100)

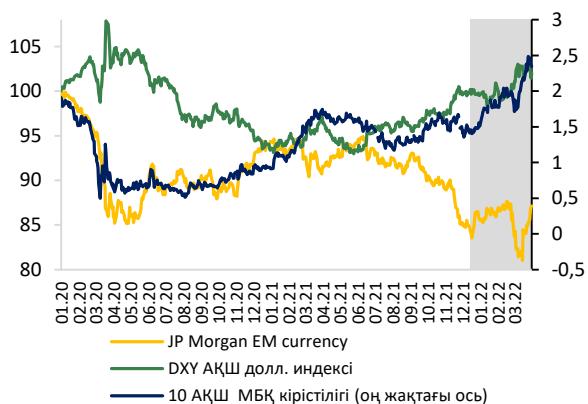
Дереккөзі: Refinitiv, ҚР ҰБ есептері

Наурызда әлемдік қаржы нарықтары жоғары құбылмалылықта ұшырады. Геосаяси жағдайдың нашарлауымен қатар ақша-кредит саясатын одан әрі қатаандатылатыны жөніндегі болжамдар инвесторлардың тәуекел активтеріне жаңандық сұранысын азайтып, DXY доллары индексінің алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда 95,97-ден 98,31-ге дейін 1,9%-ға нығаюына, он жылдық қазынашылық облигациялар кірістілігінің 1,51%-дан 2,34%-ға дейін (4-кесте) және екі жылдық МБҚ кірістілігінің 1,4%-дан 2,3%-ға дейін артуына әсер етті.

Бұл шикізат тауарларының, оның ішінде нарықтағы тәуекел сентименті төмендеген сайын дәстүрлі түрде өсе беретін алтын құнының артуына әкелді. Бағалы металдар нарығында алтын құны бір үнция үшін 2070 АҚШ долларына жетті. Өнеркәсіптік металдар арасынан мыс, болат және никель бағасы да геосаяси шиеленістер салдарынан өсті. Мұндай жағдайларда дамушы елдердің валюталары қарастырылып отырған кезеңде сыртқы факторлардың елеулі ықпалына ұшырап, ерекше құбылмалылы болды. Бірақ, тоқсанның соңына қарай Ресей мен Украина арасындағы келіссөздер туралы жаңалықтар аясында дамушы нарықтар валюталарының индексі алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда 1,8%-ға өсті. Шикізат тауарлары бағасының өсуі инфляцияның қарқын алуына алып келеді, бұл өз кезегінде дамыған елдердің акциялар нарығына қысым жасайды. 2022

жылғы I тоқсанның қорытындысы бойынша MSCI World индексі 3231,7-ден 3053,1-ге дейін 5,5%-ға төмендеді.

4-график. АҚШ МБҚ кірістілігі (%), ЕМ валютасы және АҚШ долларының индексі (31.12.2019 = 100)

Дереккөзі: Refinitiv, ҚР ҰБ есептері

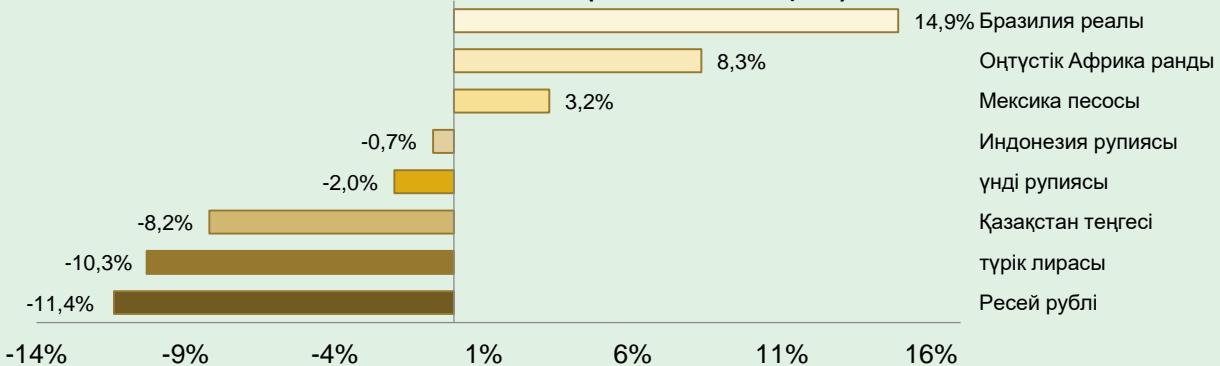
Ресейге қатысты жекелеген банктарді SWIFT-тен ажырату және Орталық банктің шетелдік активтерін бұғаттау секілді бұрын-соңды болмаған санкциялардың енгізілуіне байланысты Ресей рублінің бағамы рекордтық деңгейге дейін әлсіреп, кейбір күндері бір АҚШ доллары үшін 120 рубльге жетті.

РФ Орталық Банкі мен РФ Үкіметі тоқсан қорытындысы бойынша қаржы нарығындағы жағдайды тұрақтандыру үшін қабылдаған шараларының нәтижесінде рубль бағамы геосаяси шиеленіске дейінгі деңгейге оралып, алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда бір АҚШ доллары үшін 74,68-ден 83,2 рубльге дейін небәрі 11,4%-ға әлсіреді.

1-бокс**Жекелеген дамушы елдердің валюталары бойынша шолу**

2021 жылғы IV тоқсанда дамушы елдердің АҚШ долларына қатысты көлемі жағынан ең көп саудаға түсетін валюталары бағамдарының динамикасы былай қалыптасты:

**Дамушы елдердің валюта бағамдарының АҚШ долларына қатысты өзгеруі, %
(2022 жылғы I тоқсан)**

Қарастырылып отырған кезеңде **Бразилия реалы** шетелдік капиталдың көп әкелінің байланысты 14,9%-ға (5,57-ден 4,74-ке дейін) нығайды. Орталық банктің ақпанды пайыздық мөлшерлемені 10,75%-ға дейін (150 б.т.) арттыруы, шикізат бағасының қымбаттауы, сондай-ақ реалдың әлемдік нарықтардағы жоғары құбылмалылықтан (елдің әскери қақтығыстардан салыстырмалы түрде қашық болуына байланысты) қорғаныш ретінде болуы бразилия валютасына қолдау көрсетті. Бразилия реалы жыл басынан бері I тоқсаның қорытындысы бойынша ең жоғары есімді көрсетті.

Вирусқа қатысты шектеулердің әлсіреуі және Украина төңірегіндегі геосаяси жағдай аясында шикізат бағасының көтерілуіне байланысты экспорт тауарлары бағасының айтартылғатай өсүі **Оңтүстік Африка рандына** қолдау көрсетті, оның долларға қатысты бағамы 8,3%-ға (15,94-тен 14,61-ге дейін) нығайды. Бұдан басқа, орталық банктің пайыздық мөлшерлемені 4,25%-ға дейін (тоқсан ішінде 50 б.т.) бірнеше рет көтеруі (тоқсанда 50 б.п.) Оңтүстік Африка валютасының нығаюына әсер етті.

Мексика песосы доллардың нығаюы және АҚШ қазынашылық облигациялары кірістілігінің өсүі аясында 2021 жылғы желтоқсандағы деңгейге дейін (21,38) әлсіреп, ақпанның соңынан бастап едәуір төмендеді. Орталық банк мөлшерлемені 6,5%-ға дейін (тоқсан ішінде 100 б.т.) арттырғаннан кейін үрдіс наурыздың ортасынан бастап бірден көтеріле бастады. Нәтижесінде Мексика песосы қаралып отырған кезеңде 3,2%-ға (20,53-тен 19,87-ге дейін) нығайды.

Индонезия рупиясының 2022 жылғы бірінші тоқсанда 0,7%-ға (14 263-тен 14 363-ке дейін) әлсіреуі әлемдік нарықтағы жоғары құбылмалылыққа және АҚШ ФРЖ-ның ақшакредит саясатын қатаңдатуы салдарынан ел облигацияларынан шетелдік қорлардың әкетілуіне байланысты жаңандық тәуекел дәрежесінің нашарлауына байланысты.

Мұнай мен шикізат тауарлары бағасының қарқынды өсүі, DXY АҚШ доллары индексінің нығаюы және шетелдік инвесторлардың кетуі үнді рупиясының рекордтық құнсыздану факторларына айналды. Бүкіл тоқсан бойы валюта 2%-ға (74,34-тен 75,79-ға дейін) әлсіреді. Үндістан төлем балансының тапшылығын күту, АҚШ ФРЖ саясатының қатаңдауы валютаға қысым көрсетуде.

Түрік лирасы қарастырылып отырған тоқсанда әлемдік нарықтағы геосаяси жағдай аясында 10,3%-ға (13,3-тен 14,67-ге дейін) әлсіреді. Шикізат тауарлары бағасының өсуі аясында сыртқы сауда тапшылығының артуы және тәуекелдер түрік валютасына қысым жасауда. Инфляцияның рекордтық өсуіне қарамастан (наурызда жылдық инфляция 61,14%-ға жетті) Түркияның орталық банкі жеңіл ақша-кредит саясатын сақтауда.

Ресей рублінің динамикасы ақпанның соңынан бастап геосаяси жағдайдың ықпалында қалды. АҚШ пен ЕО-ның Ресей Федерациясына қарсы бірқатар қаржылық-экономикалық санкцияларды енгізуі аясында рубль 7 наурызда бір АҚШ доллары үшін 120 рубль деңгейінде орнығып, рекордтық төмендеуді көрсетті. Ресей-Украина келіссөздерінде жақсаруы мүмкін екендігі жөніндегі белгілер туралы алғашқы жаңалықтар пайда болғаннан кейін, рубль он динамиканы көрсете бастады. Одан басқа, Ресейден газ жеткізіліміне рубльмен төлем жасау жөніндегі талаптардың енгізілуі және РФ Орталық банкінің капиталды әкетуге шектеулер қоюы валютаның нығауына әсер етті. Соңғысы, өз кезегінде, оффшорлық нарықтар мен биржалардағы бағалардың өсуіне әсер етті. Нәтижесінде қарастырылып отырған кезеңде бір АҚШ доллары үшін рубль 74,68-ден 83,2-ге дейін 11,4%-ға әлсіреді.

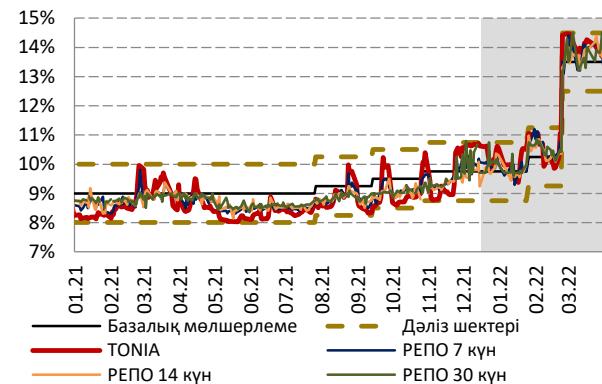
II. Ақша нарығы

2022 жылғы I тоқсандағы ақша нарығы өтімділіктің профициті жағдайында жұмыс істеуді жалғастырды. Алайда, ақша нарығындағы Ұлттық Банк операцияларының теріс сальдосы (ашық позиция) валюта нарығындағы құбылмалылық жағдайында теңгелік өтімділікке сұраныс аясында төмендеді. Ақша нарығының мөлшерлемелері пайыздық дәліз шегінде сақталып, негізінен ақпаннның соңынан бастап есепті кезеңнің соңына дейін жоғарғы шекарада қалыптасты.

2022 жылғы I тоқсан ішінде Ұлттық Банк базалық мөлшерлеме мөлшерін екі рет көтерді. Базалық мөлшерлемені 9,75%-дан 10,25%-ға дейін ұлғайту бойынша бірінші шешім инфляциямен қалыптасқан жағдай ескеріле отырып, 24 қаңтарда қабылданды. Базалық мөлшерлеменің екінші өсуі жоспардан тыс болды және геосаяси жағдайдың елеулі нашарлауы кезінде сыртқы сектор тараپынан тәуекелдердің іске асусы аясында бағалар мен қаржы жүйесінің тұрақтылығын қолдау қажеттілігімен негізделді. 2022 жылғы 24 ақпаннан бастап базалық мөлшерлеме 13,5% деңгейінде белгіленіп, 10 наурызда осы деңгейде сақталды. Есепті кезеңде ақша нарығы мөлшерлемелерінің қалыптасуына негізінен геосаяси жағдай әсер етті. 2022 жылдың басынан бастап ақпаннның үшінші аптасына дейінгі аралықтағы кезеңде жекелеген сәттерде бір күндік РЕПО мөлшерлемесі базалық мөлшерлеме мөлшерінен төмен қалыптасты. Украинадағы әскери қақтығыс басталғаннан кейін мөлшерлемелер валюта нарығындағы теңгерімсіздік аясында теңгеге жоғары қажеттілікті көрсете отырып, дәліздің жоғарғы шегіне жақын қалыптасты (TONIA мен базалық мөлшерлеме арасындағы спред осы кезеңде 0,8 деңгейінде қалыптасты).

Кейіннен өтімділікке байланысты жағдайдың тұрақтануы аясында ақша нарығының мөлшерлемелері төмендегенін көрсетті, алайда пайыздық дәліздің жоғарғы шегі мен базалық мөлшерлеме арасында қалыптасты (5-график).

5-график. МБҚ-мен репо нарығындағы пайыздық мөлшерлемелер

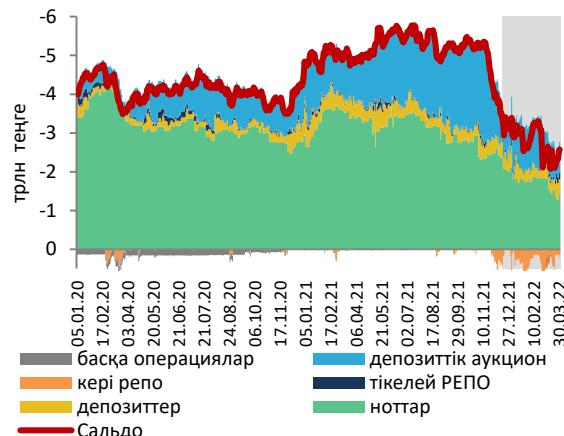
Дереккөзі: ҚРҰБ

TONIA мөлшерлемесі мен базалық мөлшерлеме арасындағы спред 2022 жылғы I тоқсанда орташа есеппен 0,4 п.т. болды (2021 жылғы IV тоқсанда - 0,1 п.т., 2021 жылғы I тоқсанда - 0,3 п.т.). Спред мөлшері есепті кезеңнің барлық айларында он деңгейде сақталып, спредтің ең көп мөлшері наурызда (0,6) байқалды, қаңтар және ақпандағы мәндерден сәйкесінше 1,5 және 2 есе асып түсті.

A) Ұлттық Банктің операциялары

2022 жылғы I тоқсанда көбінесе ашық нарық құралдарымен алынатын ақша нарығындағы өтімділік профициті 24,2%-ға немесе 820,9 млрд теңгеге 2,6 трлн теңгеге дейін төмендеді. Депозиттік аукциондар арқылы алып қою көлемі 337,3 млрд теңгеге, ноттар көлемі – 669,7 млрд теңгеге, депозиттер – 194,6 млрд теңгеге төмендеді (6-график). Бұл ретте көрі репо операциялары бойынша ашық позиция наурыздың соңында 2021 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 343,1 млрд теңгеге төмендеді.

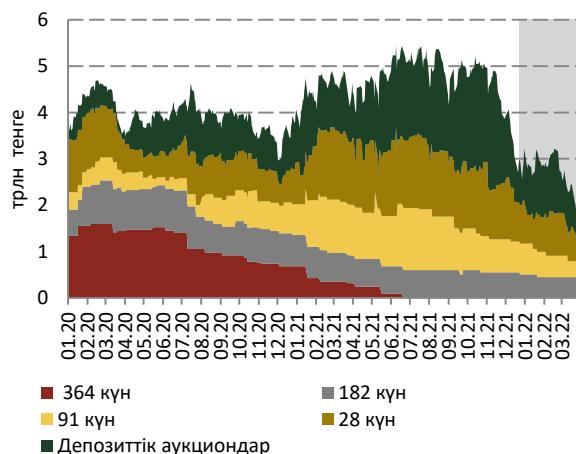
6-график. ҚР ҰБ операциялары бойынша ашық позиция

Дереккөзі: ҚРҰБ

Ноттарды мерзімдері бойынша бәлуде алулардың жартысы айлық ноттар есебінен жүзеге асырылды (2022 жылғы 31 наурыздағы үлесі - 49,4%). Үш айлық және жартыжылдық ноттардың үлесі тиісінше 24,1% және 26,5% болды (7-график).

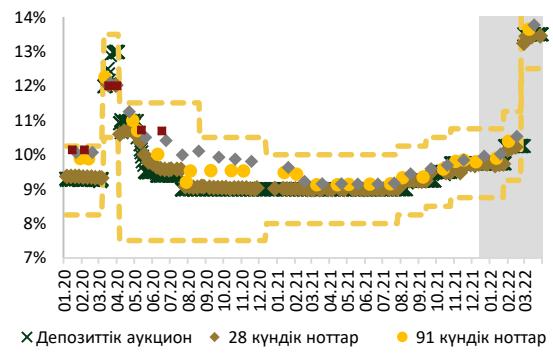
7-график. Ноттар мен депозиттік аукциондар бойынша ашық позиция

Дереккөзі: ҚРҰБ

Депозиттік аукциондар мен ноттар бойынша мәлшерлемелер базалық мәлшерлеменің өсуінен кейін көтерілді (8-график). Депозиттік аукциондар бойынша мәлшерлемелер базалық мәлшерлеме деңгейінде қалыптасты, ноттар бойынша мәлшерлемелер базалық мәлшерлеме мәлшерінен шамалы асып тұсті.

8-график. Ноттар мен депозиттік аукциондар бойынша мәлшерлемелер

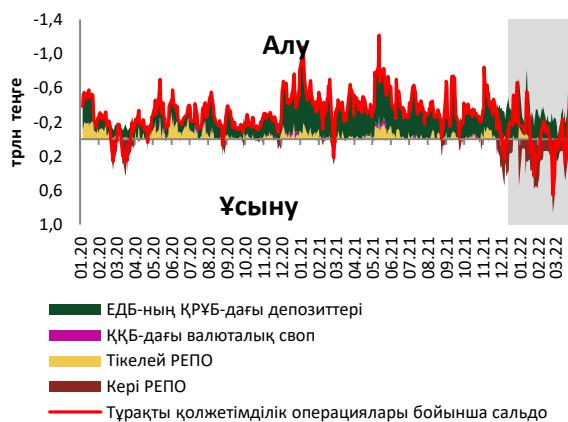
Дереккөзі: ҚРҰБ

Тұрақты қолжетімділік операциялары арқылы өтімділікті алып қою алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда көлемі 17,7%-ға төмендеген ЕДБ-ның Ұлттық Банктеңі депозиттері арқылы және тікелей репо операциялары арқылы (8,0%-ға төмендеу) жүзеге асырылды (9-график).

Өтімділікті беруді Ұлттық Банк кері репо операциялары және валюталық своп арқылы жүзеге асырды. Кері репо операцияларының көлемі алдыңғы тоқсандағы көлемнен 3 есе асып тұсті, мұнданың операциялар бойынша мәмілелер көлемі 2021 жылғы IV-тоқсандағы 93,5 млрд теңгемен салыстырғанда орта есеппен 296 млрд теңгені құрады.

Геосаяси ахуалдың шиеленісі және валюта нарығындағы құбылмалылық кезеңінде теңгелік өтімділікке қажеттілікті көрсете отырып, KASE-дегі валюталық своп операцияларының көлемі едәүір жоғарылады. 2022 жылғы I тоқсанда валюталық своп операцияларының орташа күндік көлемі 37,3 млрд теңгені құрады, бұл ретте наурызда орташа күндік көлем 103,7 млрд теңгені құрады.

9-график. ҚРҰБ тұрақты қолжетімділік операцияларының көлемі

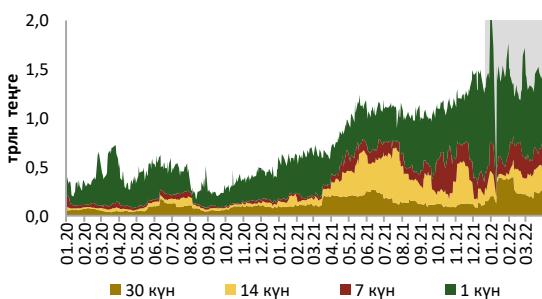
Дереккөзі: ҚРҰБ

Б) Репо овернайт нарығының құрылымы

Репо нарығының құрылымында негізгі көлем бір күндік репо операцияларына тиесілі, олардың үлесі 2022 жылғы I тоқсанда репо көлемінің жартысынан астамын құрады (54%). Алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда екі еседен астам үлғайған айлық репо операциялары бойынша айтартықтай өсу байқалды. Осылайша, 30 күндік операциялардың үлесі барлық репо операцияларының бестен бір бөлігіне жетті (20,3%).

Бір тоқсанда бір апталық және екі апталық репо операциялары бойынша көлем тиісінше 20,1%-ға және 27,5%-ға қысқарды (10-график).

10-график. Репо нарығындағы ашық позициялар

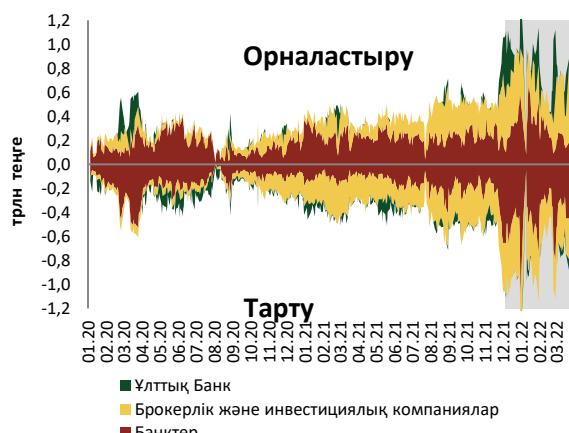
Дереккөзі: ҚРҰБ

Бір күндік репо нарығында өтімділікті орналастыру үлесі негізінен ЕДБ (37% үлесімен) және ірі қорлар, даму банктері мен мемлекеттік компаниялар (33%) есебінен қалыптасады. Үлттық Банк

қатысусының өсуі жалғасып, оның үлесі кері репо және валюталық своп арқылы өтімділікті үсіну бойынша операциялар көлемінің үлғаюы есебінен 2021 жылғы IV тоқсандағы 13%-бен (2021 жылғы I тоқсанда 5%) салыстырғанда 16%-ға дейін азадап өсті.

Ең үздік 10 ЕДБ үлесі іс жүзінде алдыңғы тоқсанның деңгейінде сақталып, есепті тоқсанда 77% болды (2021 жылғы IV тоқсанда 78%). Өтімділікті тартуды негізінен банктер (52%), сондай-ақ брокерлік және инвестициялық компаниялар (43%) жүзеге асырды (11-график).

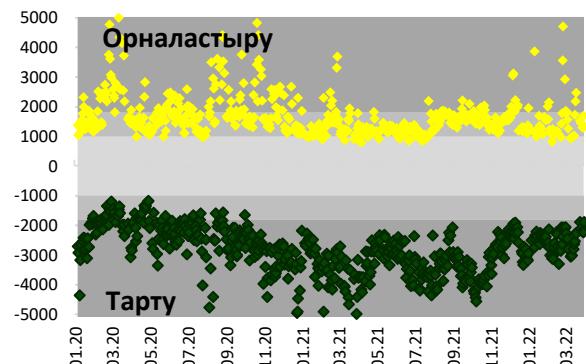
11-график. 1-күндік репо нарығының құрылымы

Дереккөзі: ҚРҰБ, ҚҚБ

2022 жылғы I тоқсанда бір күндік репо нарығында қаражат тарту банктердің, брокерлік және инвестициялық компаниялардың жоғары қатысу үлесі есебінен жоғары шоғырлануды көрсетеді. Өтімділікті орналастыру бөлігінде нарық шоғырлануы қалыпты болады. Бұл динамика Үлттық Банк үлесінің үлғауына, сондай-ақ бір күндік репо нарығында қаражатты орналастыру бөлігінде бокерлер мен инвестициялық компаниялар үлесінің өсуіне байланысты болды (12-график).

**12-график. Бір күндік репо нарығында
қатысушылардың шоғырлануы
(Херфиндалъ-Хиршман индексі)**

Дереккөзі: КР ҰБ

Нарықтағы шоғырлану дәрежесін бағалау үшін қолданылатын Херфиндалъ — Хиршман индексі негізінде есептелді. Барлық қатысушылардың үлестері квадраттарының сомасы ретінде айқындалады. Аймақ неғұрлым бұлдыңғы болса, шоғырлану соғұрлым жоғары болады:

Жоғары шоғырланған нарықтар: $1800 < \text{HHI} < 10000$

Орташа шоғырланған нарықтар: $1000 < \text{HHI} < 1800$

Төмен шоғырланған нарықтар: $\text{HHI} < 1000$

III. Валюта нарығы

2022 жылғы I тоқсан сыртқы нарықта да, ішкі нарығында да жоғары құбылмалылықпен және белгісіздікпен сипатталады. Нарықтың басты қозғаушы күші Ресей мен Украина төңірегіндегі геосаяси ахуалдың шиеленісіү болды.

Ресеймен едәуір сауда байланысы болуына байланысты рубльдің күшті әлсіреуі және Ресейге қарсы санкциялар салынуы теңге бағамына біршама қысым жасады.

Тоқсанның қорытындысы бойынша теңгенің АҚШ долларына қатысты биржалық бағамы бір АҚШ доллары үшін 467,03 теңгеге дейін 8,2%-ға әлсіреді.

A) Ишкі валюта нарығындағы жағдай

2022 жылғы I тоқсанда валюта нарығы сыртқы және ішкі факторлардың едәуір қысымында болды.

Геосаяси жағдайдың шиеленісінен, инфляция жеделдеуінен және монетарлық саясаттың күшеюінен туындаған сыртқы нарықтардағы құбылмалылық теңгенің айырбастау бағамына да әсер етті, ол тоқсан ішінде айтартықтай әлсіреуге де, нығаюға да ұшырады.

Жаңандық тәуекел-сентименттің нашарлауы бейрезиденттердің теңгелік бағалы қағаздардан шығуы жалғасуына ықпал етті. Бейрезиденттердің МБҚ мен ҚР ноттарына жасаған салымдарының көлемі тоқсанда 28,7%-ға немесе 424,4 млрд теңгеге дейін 171 млрд теңгеге төмендеді. Ресей мен Украина арасындағы қақтығыстың өршіуі Қазақстанның валюта нарығына айтартықтай әсер етті.

Қаралып отырған кезеңде ішкі нарықта шетел валютасына сұраныс көбінесе белгісіздік жағдайында халық пен бизнестің қауіптенуінен қалыптасты.

Валюта нарығын тұрақтандыру бойынша енгізілген шаралар аясында шетел валютасына сұраныс тоқсанның соңында төмендеді, бұл валюталық операциялардың көлемі төмендеуіне әкелді. 2022 жылғы I тоқсанда биржалық

және банкаралық сегменттердегі спот операцияларының жалпы көлемі 32,8 млрд АҚШ долларын құрады, ол 2021 жылғы 1-тоқсандағы көрсеткіштен 1,1%-ға жоғары (бұл 2021 жылғы IV тоқсандағыдан 21%-ға төмен).

Валюта нарығының тұрақтылығын қамтамасыз ету және теңге бағамының тұрақсыз құбылуына жол бермеу мақсатында валюта нарығын тұрақтандыру бойынша бірқатар шаралар қабылданды. Ақпан мен наурыздың жекелеген күндерінде Қазақстан қор биржасындағы сауда-саттық франкfurt аукционы нысанында өткізілді. Жекелеген кезеңдерде Ұлттық Банк 2022 жылғы I тоқсан ішінде 1,5 млрд АҚШ доллары жалпы сомада валюталық интервенция жүргізді.

Бюджетке трансфертерді жүзеге асыру үшін Ұлттық қордан сату (тоқсанда 2,1 млрд АҚШ доллары), сондай-ақ тоқсанда квазимемлекettік сектор субъектілерінің 770,6 млн АҚШ доллары мөлшерінде валюталық түсімінің бір бөлігін сатуы да теңгеге қолдау көрсетті (13-график).

13-график. Биржа нарығындағы сауда-саттық көлемі, ҰҚ-тан валютаны конвертациялау

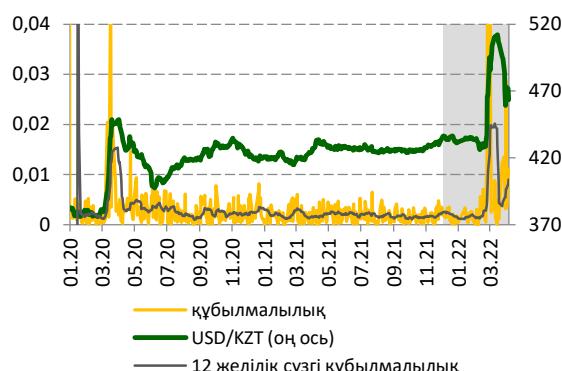
Дереккөзі: ҚР ҰБ

Нәтижесінде тоқсанның қорытындысы бойынша теңге АҚШ долларына қатысты 2021 жылғы желтоқсанның соңындағы 431,8-ден наурыздың соңында бір АҚШ доллары үшін 467,03 теңгеге дейін 8,2%-ға әлсіреді.

Б) Биржалық валюта нарығындағы операциялар

Геосаяси жағдайдың тұрақсыздығы жағдайында теңгенің АҚШ долларына қатысты құбылмалылық амплитудасы 2022 жылғы I тоқсанда ете жоғары болды (14-график).

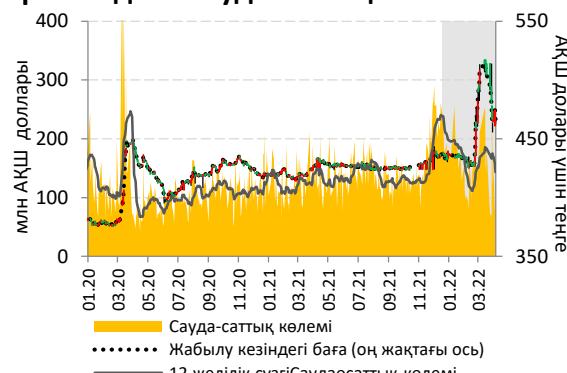
14-график. Биржада теңгенің АҚШ долларына қатысты құбылмалылығы, %

Дереккөзі: ҚҚБ, ҚР ҰБ есептеуі

Егер тоқсанның басында теңгенің АҚШ долларына қатысты бағамы салыстырмалы түрде тұрақтылықпен сипатталса (жасыл белгілер), ақпанның соңынан бастап күндізгі сауда-саттықта теңгенің АҚШ долларына қатысты едәуір әлсіреуі байқалды, онда USD/KZT жұбының жабылу бағасының ашылу бағасынан (қызыл белгілер) асып түскені байқалды (15-график).

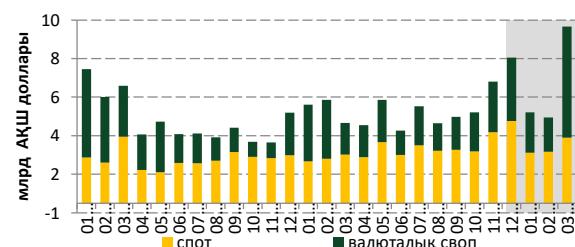
15-график. Биржалық валюта нарығындағы сауда-саттық көлемі

Дереккөзі: Refinitiv, ҚҚБ

Спот және своп операцияларын қоса, жалпы биржа нарығындағы сауда-саттықтың жалпы көлемі 18,3 млрд АҚШ долларын құрады, ол өткен тоқсаннан 1,2%-ға төмен (және 2021 жылғы осындан тоқсаннан 25,4%-ға жоғары) (16-график).

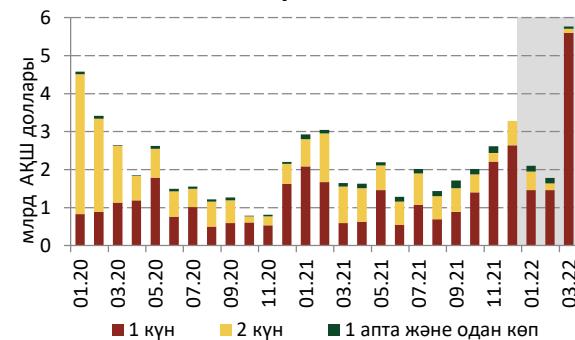
16-график. Мәмілелер типі бойынша биржалық валюта нарығындағы сауда-саттық көлемі

Дереккөзі: ҚҚБ, ҚРҰБ

Валюталық спот-нарығындағы құбылмалылық своп нарығына да әсер етті. Бір күндік валюталық своптар бойынша мәмілелер көлемі өткен тоқсанмен салыстырғанда 36,3%-ға айтарлықтай үлғайып, 8,5 млрд АҚШ долларын құрады (2021 жылғы I тоқсанмен салыстырғанда 2,0 есе жоғары). Бұл ретте 2 күндік валюталық своптар бойынша мәмілелер көлемі 783 млн АҚШ долларына дейін 41,9%-ға қысқарды (2021 жылғы I тоқсанмен салыстырғанда 3,8 есе төмен). Валюта нарығына қатысушылар арасында сұранысы аз құрал бір айлық своптар бойынша мәмілелер көлемі 352 млн АҚШ долларын құрады (17-график).

17-график. Биржалық валюталық своп бойынша мәмілелер

Дереккөзі: ҚҚБ

В) Биржадан тыс валюта нарығындағы операциялар

Банкаралық валюта нарығы

Банкаралық валюта нарығында спот мәмілелерінің көлемі 24,1 млрд АҚШ долларына дейін 21,9%-ға төмендеді, оның ішінде бір еншілес банктің меншікті капиталын валюталық тәуекелдерден хеджирилеу бойынша операцияларының көлемі 16,0 млрд АҚШ долларын немесе 66,2%-ды құрады. Бұл операциялар теңгенің айырбастау бағамы қалыптасуына ықпал етпей, банктік топтың ішінде жүргізілді (18-график).

18-график. Банкаралық валюта нарығында KZT/USD валюта жұбымен сауда-саттық көлемі

Дереккөзі: ҚР ҰБ

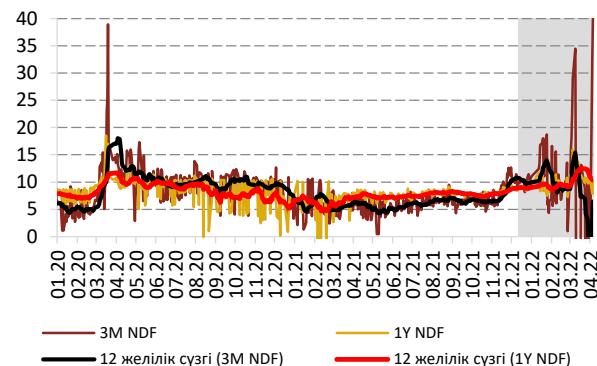
Жеке банктің меншікті капиталын хеджирилеу бойынша мәмілелерді қоспағанда, банкаралық валюта нарығындағы сауда-саттық көлемі есепті тоқсанда 8,8 млрд АҚШ долларына дейін 24,4%-ға төмендеді.

Г) Жеткізілімсіз валюталық форвардтар нарығы

2022 жылғы I тоқсанда доллар-теңге жұбы бойынша жеткізілімсіз валюталық форвардтарға (NDF) баға белгілеу динамикасы едәуір құбылымалы болды, ол геосаяси ахуалдың шиеленісін және оның одан әрі ушығы кезеңінде нарыққа қатысушылардың теңгенің әлсіреуі

бойынша көңіл-күйі мен күтулерін көрсетеді (19-график).

19-график. NDF спредтері, жылдық %

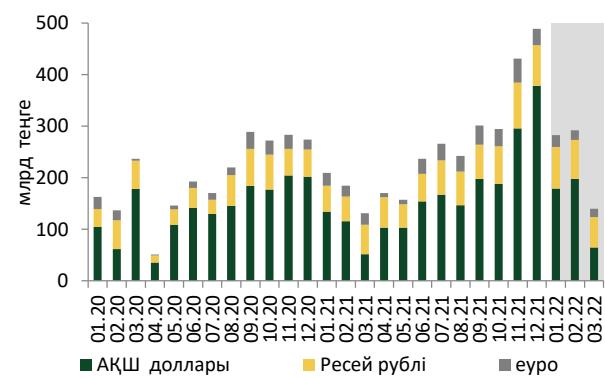
Дереккөзі: ҚҚБ, Refinitiv, ҚР ҰБ есептегендегі

Д) Қолма-қол шетел валютасының нарығы

2022 жылғы I тоқсанда халық 715,9 млрд теңгеге баламасындағы сомада қолма-қол шетел валютасын сатып алды, оның көлемі өткен тоқсандағыдан 41,1%-ға аз болды (өткен жылдың осындай кезеңімен салыстырғанда 36,1%-ға артық) (20-график).

Халық АҚШ долларын сатып алуға басымдық берді – жалпы шығыстан 61,7% болды. Қолма-қол шетел валютасын жиынтық нетто-сатып алу құрылымында Ресей рублінің үлесі 30,1%-ды, евро – 8,1%-ды құрады.

20-график. Халықтың шетел валютасын нетто сатып алыны/сатып алушыны

Дереккөзі: ҚР ҰБ

IV. Қор нарығы

Есепті кезеңде базалық мөлшерлемені көтеру МБҚ кірістілік қисығының жоғарыға жылжыуна әкелді. Геосаяси жағдайға байланысты белгісіздік өсуі аясында инвесторлар тарапынан ҚР МБҚ-ға сұраныс төмендеді, бейрезиденттердің ҚР МБҚ-дағы үлесі төмендеді.

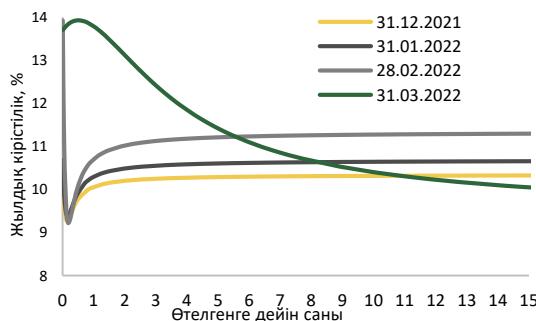
2022 жылғы I тоқсанда ҚРҰБ ноттарының жаңа шығарылымдарының көлемі қысқарғаны байқалды, ол ҚР Қаржыминің МБҚ орналастыруды үлғайтуы есебінен ішінара өтелді.

Қазақстан акцияларының нарығы 2022 жылғы I тоқсанда қаңтардағы және геосаяси оқиғалардың, әлемдік және тауар нарықтарындағы артқан белгісіздік аясында дамыды. Лондон қор биржасында саудаланатын Қазақстан компанияларының акциялары ерекше қысымға ұшырады. Есепті кезеңде KASE индексі 8,9%-ға төмендеді.

A) Мемлекеттік бағалы қағаздар

Ұлттық Банктің базалық мөлшерлемені қаңтарда 9,75%-дан 10,25%-ға дейін және ақпандан 10,25%-дан 13,50%-ға дейін көтеру жөніндегі шешімдері қысқа мерзімді сегментте МБҚ кірістілігінің қисығы жоғары жылжыуна әкелді.

21-график. Кірістілік қисығы

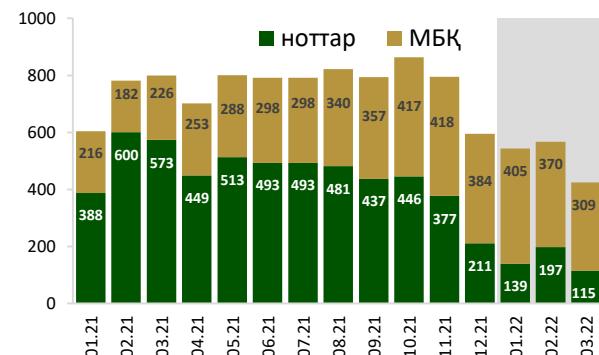
Дереккөзі: ҚР ҰБ, ҚҚБ

ҚР Қаржымині орналастыратын МБҚ кірістілігі 2022 жылғы қаңтарда жылдық 10,30-11,05% шегінде құбылды, ал наурызда жылдық 12,5-13,7%-ға дейін өсті. 2022 жылғы I тоқсанда ҚР Қаржымині

шығарылым сомасын азайтып, қысқа мерзімді мемлекеттік қарызыда көбірек шығарды. Наурызда 1 жылдан 5 жылға дейінгі мерзімге 156,7 млрд теңге тартылды (ҚР Қаржыминің жоспары бойынша наурызда - 70 млрд теңге).

Капиталдың дамыған елдерге жаңандық әкетілуі күшеюі аясында және оның ішінде геосаяси жағдайдың нашарлауына байланысты бейрезиденттер тарапынан ҚР МБҚ-ға инвестициялар көлемі 2021 жылғы желтоқсанның соңындағы 595 млрд теңгеден 2022 жылғы наурыздың соңында 424 млрд теңгеге дейін төмендеді (22-график).

22-график. Бейрезиденттерде МБҚ-ның көлемі, млрд теңге

Дереккөзі: ҚР ҰБ

2022 жылғы I тоқсанда МБҚ нарығындағы сауда көлемі 1 169,3 млрд теңгени құрады, ол қайталама нарықта сауда көлемі 319 млрд теңгеге немесе 160%-ға өсуіне байланысты 2021 жылғы I тоқсанмен салыстырғанда 26%-ға немесе 245 млрд теңгеге жоғары болды (23-график). Бұл ретте бастапқы нарықта сауда-саттық көлемі 74 млрд теңгеге немесе 10%-ға төмендеді, ол жергілікті атқарушы органдар тарапынан орналастыру қысқаруына байланысты болды.

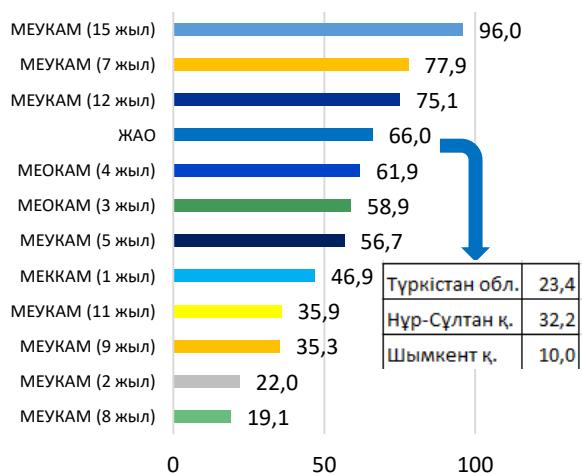
23-график. МБҚ нарығындағы мәмілелер көлемі, трлн теңге

Дереккөзі: ҚҚБ

Бастапқы нарықта МБҚ орналастыру көлемі 651 млрд теңгені құрады, бұл 2021 жылғы I тоқсанға қарағанда 10%-ға төмен (23-график). Оның ішінде ҚР Қаржымыні есепті кезеңде нарыққа 10,30-13,70%-бен 585,2 млрд теңге (2021 жылғы I тоқсанмен салыстырғанда 17%-ға төмен) тартты.

24-график. Қаржымыні мен ЖАО-ның МБҚ орналастыруды, млрд теңге

Дереккөзі: ҚҚБ

Мемлекеттік бағдарламаларды іске асыру аясында түрғын үй құрылышын қаржыландыру мақсатында 1 облыс (Түркістан облысының әкімдігі) және 2 республикалық маңызы бар қала (Нұр-Сұлтан қаласының және Шымкент қаласының әкімдіктері) әкімдіктері қаражаттың қалған көлемін жылдық

0,35-4,24%-бен 65,59 млрд теңге мөлшерінде тартты (24-график).

Есепті кезеңде МБҚ сатып алушылар тарапынан инвесторлар құрылымында өзгерістер болды. Институционалдық инвесторларды ұстаушылардың үлесі 16%-дан (2021 жылғы I тоқсан) 68%-ға дейін үлғайды, ал ЕДБ үлесі 71%-дан 10%-ға дейін төмендеді. 2021 жылды нарықта пайда болған зейнетақы активтерін жеке инвестициялық басқарушылардың үлесі жалпы құрылымда 1%-дан кем болып қалды.

МБҚ-ның қайтала маңызындағы мәмілелер көлемі 518 млрд теңге болды, бұл 2021 жылғы I тоқсаннан 2,6 есе артық. Қайтала маңызында МБҚ сатып алушылар құрылымында институционалдық инвесторлардың үлесі 12%-дан 30%-ға дейін, заңды тұлғалар 35%-дан 57%-ға дейін өсті. ЕДБ үлесі 51%-дан 11%-ға дейін төмендеді. Сату жағында ЕДБ-да бұрынғысынша белсенділік байқалады, олардың үлесі 44% құрайды, бірақ негізгі үлесі – 52% заңды тұлғаларға тиесілі. 2022 жылғы I тоқсанда сатып алушылар тарапынан қайтала маңызында бейрезиденттердің үлесі 2021 жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда өзгерген жоқ және 17%-ды құрады. Сатушылар жағында бейрезиденттердің үлесі 10%-дан 2%-ға дейін төмендеді.

Б) Корпоративтік облигациялар нарығы

Корпоративтік облигациялармен мәмілелер көлемі 2022 жылғы I тоқсанда, негізінен бастапқы нарық есебінен айтартылғанда төмендеді. Сауда-саттықтың жалпы көлемі өткен тоқсандағы 683,4 млрд теңgeden 178,3 млрд теңгеге дейін төмендеді, оның ішінде бастапқы нарықтағы сауда көлемі – 11,26 млрд теңге, қайтала маңызында сауда көлемі – 166,99 млрд теңге (25-график).

25-график. Корпоративтік облигациялар нарығындағы мәмілелер көлемі (млрд теңге)

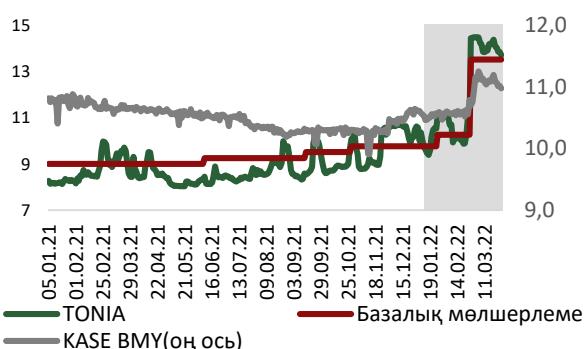
Дереккөзі: ҚҚБ

Бастапқы нарықта орналастыру көлемі бойынша көшбасшылар Хоум Кредит Банкі (54,8% немесе 6,17 млрд теңге үлесімен), Қазақстанның орнықтылық қоры (15,97% немесе 1,8 млрд теңге), МҚҰ (13,5% немесе 1,5 млрд теңге) және Қазақстан тұрғын үй компаниясы (11,18% немесе 1,26 млрд теңге) болды.

Эмитенттер арасында өтеу мерзімі 1 жылдан 3 жылға дейінгі қағаздарды шығару үрдісі сақталды.

Кірістілігі орташа нарықтық мәндерден айтарлықтай ерекшеленетін Қазақстан тұрғын үй компаниясының облигациялар шығарылымын қоспағанда, орналастырылған облигациялар бойынша мөлшерлемелер 12,8-20% аралығында өзгеріп отырды. KASE_BMY индексі есепті тоқсаның қорытындысы бойынша 10,97-ге дейін 35,9 б.т. өсті (26-график).

26-график. Корпоративтік облигациялар кірістілігінің динамикасы, %

Дереккөзі: ҚҚБ

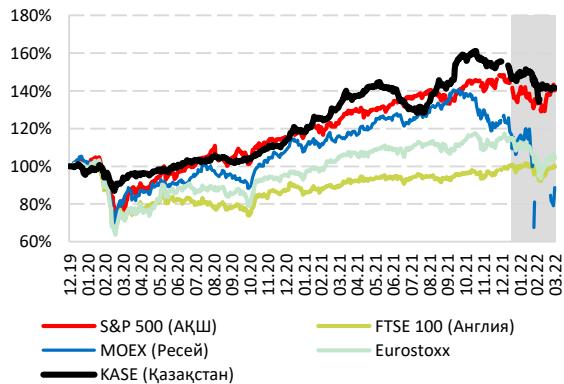
В) Акциялар нарығы

2022 жылғы I тоқсан геосаяси жағдайдың нашарлауына, АҚШ ФҚЖ мөлшерлемелерін көтеру циклінің басталуына байланысты қаржы нарықтарында құбылмалы болды, бұл негізгі жаһандық қор индекстерінің әлсіреуіне әкелді.

Мәселен, S&P 500 (АҚШ) 4,9%-ға, Eurostoxx (Евроаймақ) – 9,2%-ға, MOEX (Ресей) – 28,6%-ға (көбінесе наурызда жабық болды) төмендеді.

KASE индексі қарастырылып отырған кезеңде 8,9%-ға төмендеді (27-график). Бұл ретте жыл басында Қазақстан акцияларының нарығы әлемдік және тауар нарықтарындағы белгісіздіктің жоғары болуымен бірге қантар оқиғалары аясында дамыды. KASE өкілдік тізімінен «Қазақстан Халық жинақ банкі» АҚ-тың, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ» АҚ-тың Лондон қор биржасында сатылатын акциялары талданып отырған кезеңде ерекше қысымға ұшырады, олар өткен жылдың күзінен бастап төмендеуді жалғастырды.

27-график. Басқа елдердің қор биржаларының және KASE индекстері (2019ж. желт. = 100)

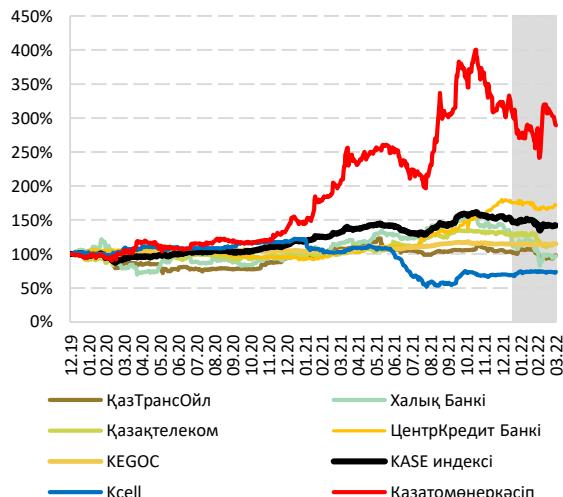

Дереккөзі: ҚҚБ, Thomson Reuters

KASE индексінің өкілдік тізіміне кіретін барлық компаниялардың акциялары «Kcell» АҚ жай акцияларын қоспағанда, 2022 жылғы I тоқсанда теріс мәнде болды. Есепті кезеңде қаржы секторы неғұрлым құлдырауға ұшырады. «Қазақстан Халық жинақ банкі» АҚ акцияларының бағасы 32,4%-ға төмендеді, қаржы секторының

басқа өкілі – «Банк ЦентрКредит» АҚ акциялары 2,3%-ға төмендеді.

28-график. KASE индексі және оның құрамдас бөліктері (2019 ж. желт. = 100)

Дереккөзі: ҚҚБ, Thomson Reuters

Энергетика саласында да құлдырау байқалды. 2022 жылғы I тоқсанның қорытындысы бойынша «Қазатомөнеркәсіп» үлттық атом компаниясы АҚ пен «KEGOC» АҚ акциялары тиісінше 10,6%-ға және 0,2%-ға төмендеді. Бұл ретте наурыздың ортасында «Қазатомөнеркәсіп» үлттық атом компаниясы АҚ-тың акциялары Еуроодақтың баламалы энергия көздеріне жедел түрде көшу жөніндегі шешімі аясында қысқа мерзімді өсуді көрсетті, алайда одан кейін сәүірде уран бағасының құлдырауы аясында төмендеуді жалғастырды. Телекоммуникациялық компаниялардың акциялары әр бағытта дамыды: «Қазақтелеком» АҚ акциялары 13,3%-ға әлсіреді, «Kcell» АҚ акцияларының бағасы 5,2%-ға қымбаттады.

Тоқсанның қорытындысы бойынша KASE акциялар нарығының капиталдандырылуы индекстік тізім бағасын түзету нәтижесінде 23,3 трлн теңге дейін 18,9%-ға қысқарды. 2022 жылғы I тоқсанда акциялар нарығындағы сауда көлемі өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 1,3 есеге артып, 33,6 млрд теңгені құрады, оның ішінде 5,2 млрд теңге шетелдік бағалы

қағаздар саудасына арналған KASE Global тиесілі.

29-график. Акциялар нарығындағы сауда-саттық көлемі

Дереккөзі: ҚҚБ

Акциялар нарығындағы жеке инвесторларының белсенді шоттарының орташа саны 2022 жылғы I тоқсанда 8 752 болды, бұл өткен тоқсаннан 11,4%-ға төмен және 2021 жылғы осындағы кезеңмен салыстырғанда 1,6 есе көп.

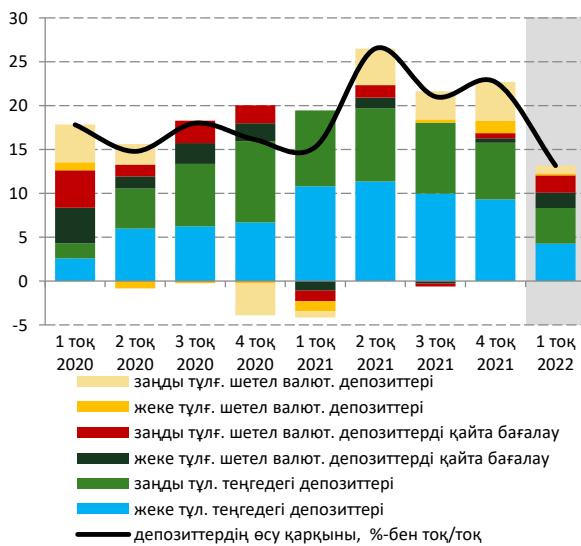
V. Депозит нарығы

2022 жылғы I тоқсанда ішкі және сыртқы нарықтардағы құбылмалылық аясында банк жүйесінде депозиттердің төмендегені байқалды. Бұл ретте теңге бағамының әлсіреуі долларланудың өсуіне ықпал етті, ол тоқсанның қорытындысы бойынша 36,9%-ға дейін үлғайды.

A) Депозиттік операциялар

2022 жылғы I тоқсанда депозиттік портфель 26,5 трлн теңгеге дейін 2,4%-ға төмендеді (13,2% ж/ж өсті). Халықтың үлттық валютадағы депозиттері тоқсанда 8,4 трлн теңгеге дейін 4,1%-ға (13,6% ж/ж өсті), корпоративтік сектордың теңгедегі салымдары 8,3 трлн теңгеге дейін 3,2%-ға (12,9% ж/ж өсті) қысқарды (30-график).

30-график. Депозиттердің өсуіне құрамдас бөліктерінің қосқан үлесі, %-бен ж/ж

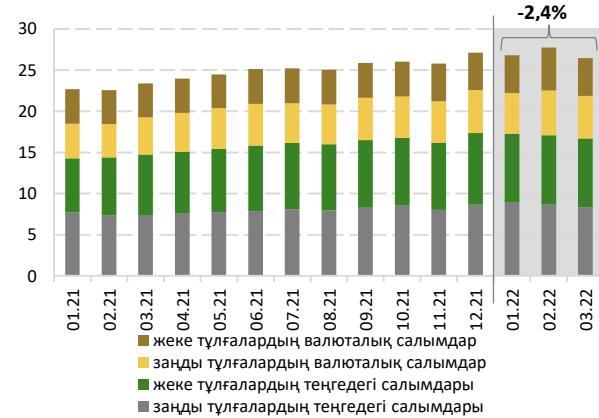

Дереккөзі: ҚР ҰБ, ҚДКҚ

Жыл басынан бері шетел валютасындағы салымдар 0,1%-ға азайғанын көрсетті. Корпоративтік сектордың валютадағы салымдары 0,7%-ға төмендеген кезде, халықтың валютадағы салымдары 0,6%-ға шамалы өсті (31-график).

Есепті тоқсанда депозиттік базаның төмендеуі қаңтар айындағы оқиғалармен, сондай-ақ 2022 жылғы ақпан-наурыз айларындағы геосаяси тәуекелдердің іске асырылуымен байланысты.

31-график. Депозиттік портфельдің құрылымы, трлн теңге

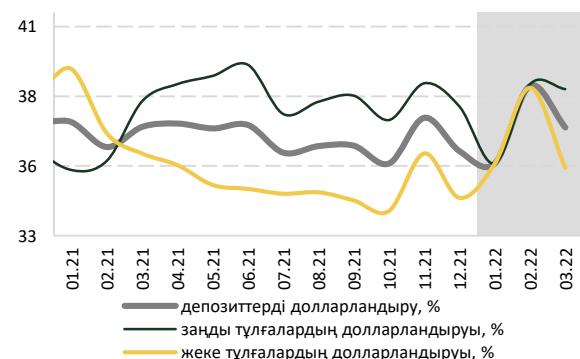

Дереккөзі: ҚР ҰБ

Б) Депозиттерді долларландыру

2022 жылғы I тоқсаннан қорытындысы бойынша долларландыру деңгейі негізінен валюта бағамының қайта бағалануына байланысты үлғайды. Мәселен, корпоративтік сектордың валюталық салымдарының үлесі 2021 жылғы желтоқсандағы 37,6%-дан 2022 жылғы наурыздағы 38,3%-ға дейін 0,6 п.т.-ға үлғайды (32-график).

32-график. Депозиттерді долларландыру, %

Дереккөзі: ҚР ҰБ

Халықтың салымдарын долларландыру деңгейі 2021 жылғы желтоқсандағы 34,4%-дан 2022 жылғы наурыздағы 35,4%-ға дейін 1,1 п.т. үлғайды. Халықтың депозиттерін долларсыздандыру шағын және орта салымдар сегментінде жүреді.

Шоттағы көлемі 10 млн теңгеге дейінгі депозиттерді долларландыру деңгейі 15,3%-ды, 50 млн теңгеге дейін – 19,4%-ды құрайды. 2022 жылғы қаңтардан бастап теңгедегі жинақ салымдары бойынша кепілдік берілген өтемнің ең жоғары мөлшері 15 млн теңгеден 20 млн теңгеге дейін үлғайды. Нәтижесінде кепілдіктердің ең жоғары сомасы жоғары табыстылық кезінде валюталық (5 млн теңге) сомамен салыстырғанда 10-20 млн теңгені құрайды.

Ірі салымдар сегментінде (50 млн теңгеден астам) 2022 жылғы наурызда долларлану деңгейі 72,5%-ды құрады (2021 жылғы желтоқсанда – 65,8%), бұл депозиттердің жалпы долларлану мөлшерінен іс жүзінде 2 есе артық.

Банк жүйесіндегі долларландырудың жалпы деңгейі 2022 жылғы ақпанның аяғында айырбастау бағамының әлсіреуі аясында бағамың қайта бағалануына байланысты 38,4%-ға дейін үлғайды.

Халықтың депозиттері бойынша базалық мөлшерлемені және ұсынылатын мөлшерлемелерді арттыру, сондай-ақ мәлімделген Тәңгелік салымдарды қорғау бағдарламасы қаржы нарығының тұрақтылығын қамтамасыз етуге және тәңгелік депозиттердің тартымдылығын қолдауға ықпал ететін болады.

В) Депозиттік мөлшерлемелер

Базалық мөлшерлеме артқаннан кейін 2022 жылғы қаңтардан бастап корпоративтік сектордың да, халықтың да теңгедегі салымдары бойынша мөлшерлемелер өсуде.

1 айға дейінгі салымдар бойынша ең көп тарту үлесімен (84%) заньды түлғалар мөлшерлемелері 2021 жылғы IV тоқсанда 7,4%-7,5%-дан 2022 жылғы I тоқсанда 7,9%-11,1%-ға (2021 жылғы I тоқсанда 7,2%) дейін үлғайды. 1 айдан 3 айға дейінгі салымдар бойынша орташа алынған мөлшерлемелер 7,9%-8,4%-дан 8,2%-8,9%-ға дейін (6,9%-7,8%) үлғайды, 3 айдан 1 жылға дейінгі салымдар бойынша – 7,5%-дан 7,7%-10,3%-ға дейін (7,1%-7,5%) үлғайды.

Жеке сегментінде ең көп тарту үлесі бар мерзімді теңгедегі салымдардың мөлшерлемелері 3 айдан 1 жылға дейін (42%) және 1 жылдан 5 жылға дейін (44%) үлғайғаны байқалды. 3 айдан 1 жылға дейінгі мерзіммен қысқа мерзімді салымдар 2021 жылғы IV тоқсандағы құны 8,4%-8,8%-дан 2022 жылғы I тоқсанда 8,6%-10,0%-ға дейін (2021 жылғы I тоқсанда 9,3%-9,5%) үлғайды. Салымдар бойынша 1 жылдан бастап 5 жылға дейін мөлшерлемелер 8,6%-8,8%-дан 8,8%-10,7%-ға дейін (9,7%-9,8%) үлғайды.

VI. Кредит нарығы

Есепті кезеңде макроэкономикалық және геосаяси жағдайдың нашарлауы ақшакредит саясатының қатаңдауының, тиісінше үлттық валютадағы кредиттер құнының өсуінің негізгі себебі болды. Дегенмен, нақты секторға берілген кредиттердің көлемі кредиттеудің өсуіне оң үлесін сақтап отыр. Кредиттеу көлемінің өсуінің негізгі факторы тұтыну кредиттерін беру талаптарын қайта қарау аясында біртіндеп баяулайтын тұтыну кредиттері болып қала береді.

А) Кредиттік мөлшерлемелер

Базалық мөлшерлеменің 2022 жылғы ақпанның аяғында 10,25%-дан 13,5%-ға дейін көтерілуі кредиттер құнының өсуіне ықпал етті (33-график). Заңды тұлғалар үшін теңгемен кредиттер бойынша орташа алынған мөлшерлеме 2022 жылғы наурызда 11,5%-дан (2021 жылғы наурыз) 14,5%-ға дейін, жеке тұлғалар үшін 17,0%-дан (2021 жылғы наурыз) 18,0%-ға дейін өсті.

33-график. Берілген кредиттер бойынша мөлшерлемелер

Дереккөзі: ҚРҰБ

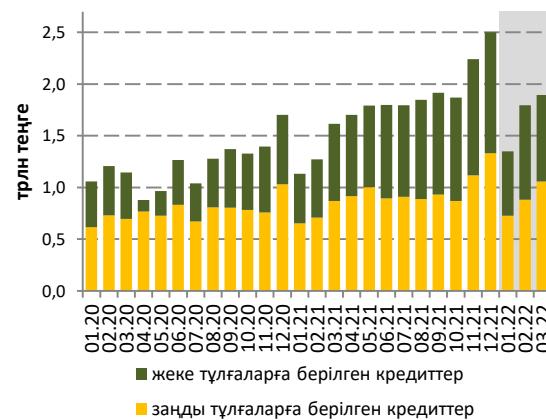
Ипотекалық кредиттерге мөлшерлемелердің өсуі базалық мөлшерлеменің көтерілуімен бірге ипотекаға жоғары сұраныстың сақталуына байланысты. Мәселен, ипотека бойынша орташа алынған мөлшерлеме наурызда 8,0%-дан (2021 жылғы наурызда) 8,6%-ға дейін үлфайды, тұтыну кредиттері бойынша

мөлшерлеме 19,4%-дан 19,1%-ға дейін өсті.

Б) Жаңа кредиттер беру

2022 жылдың I тоқсанында берілген жаңа кредиттер көлемі 5,0 трлн теңгені құрады, бұл өткен жылдың үқсас кезеңімен салыстырғанда 25,3%-ға жоғары. Өсідің басты драйвері халықта берілген кредиттер болып табылады, олар 32,5%-ға өсті (34-график).

34-график. Берілген жаңа кредиттер

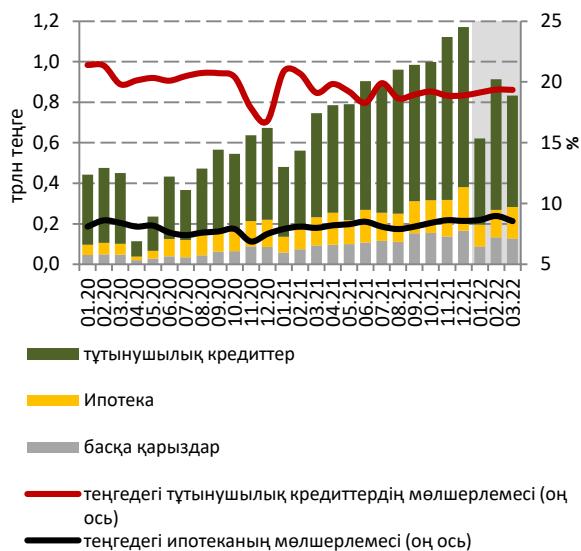

Дереккөзі: ҚРҰБ

Жеке кредиттеудің өсуіне жаңа тұтыну кредиттері елеулі үлес қосты, олар өткен жылдың үқсас кезеңімен салыстырғанда 30%-ға өсті (35-график).

Тұтынушылық кредиттерден басқа, ипотекалық кредиттер жеке кредиттеудің өсуіне оң үлес қосты. Бұған «Отбасы Банкі» АҚ-ның мемлекеттік жеңілдікті ипотекалық бағдарламаларын және ағымдағы нарықтың мөлшерлемелерден төмен мөлшерлемелермен «7-20-25» бағдарламасын жалғастыру, сондай-ақ зейнетақы жинақтарын алып тастау мүмкіндігі ықпал етті. Берілген ипотекалық қарыздар көлемі өткен жылдың үқсас кезеңімен салыстырғанда 28,3%-ға өсті.

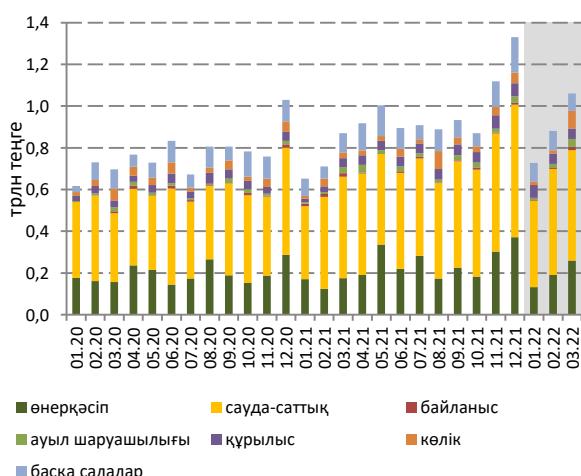
35-график. Жеке тұлғаларға берілген кредиттер

Дереккөзі: ҚР ҰБ

Қаңтар айындағы оқиғаларға және ақша-кредит саясатының қатаңдатылуына қарамастан, кәсіпорындарға берілген кредиттердің көлемі 2022 жылғы I тоқсанда өткен жылдың үқсас кезеңімен салыстырғанда 19,6%-ға 2,7 трлн теңгеге дейін өсті (2021 жылғы I тоқсанда беру – 2,2 трлн теңге (36-график).

36-график. Бизнеске салалар бойынша берілген кредиттер

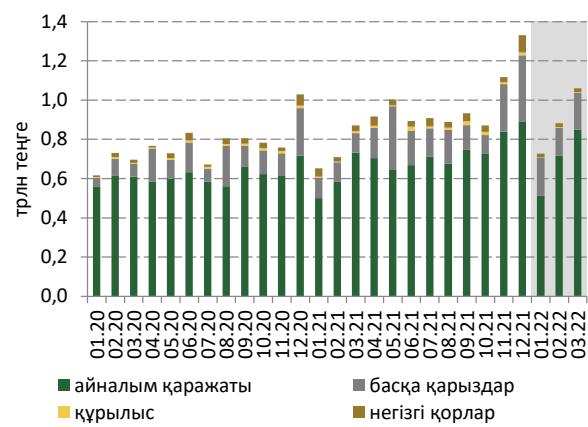
Дереккөзі: ҚР ҰБ

Байланыстан басқа барлық салаларда (47,2%-ға тәмендеді) жаңа кредиттер берудің өсуі тіркелді. Өсідің негізгі драйверлері сауда және өнеркәсіп болып

табылады, олар есепті тоқсанда тиісінше 13,6% және 23,9%-ға өсті (38-график). Шағын кәсіпкерлік субъектілеріне жаңадан берілген кредиттердің өсімі өткен жылдың үқсас кезеңімен салыстырғанда 11,4% -ды құрады.

Бизнеске берілген кредиттердің негізгі көлемі айналым қаражатын толықтыруға бағытталған (77,9%), олар 14,3%-ға үлтайды. Объектілерді салуға және қайта құруға кредиттер берудің 38,8%-ға, негізгі қорларды сатып алуға – 40,1%-ға тәмендеуі байқалды (37-график).

37-график. Кредиттеу объектілері бойынша бизнеске берілген кредиттер

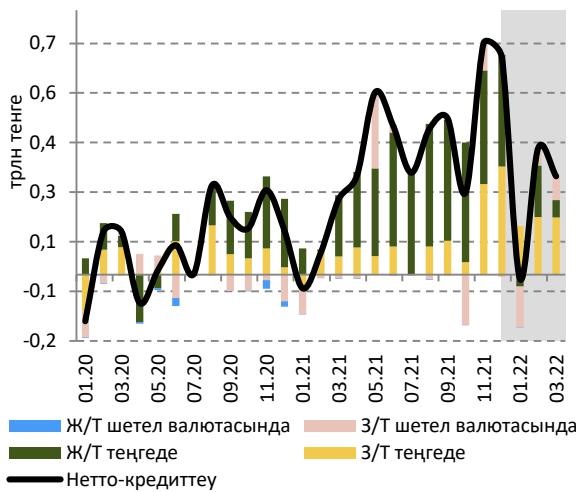
Дереккөзі: ҚР ҰБ

В) Нетто-кредиттеу және ЕДБ кредиттік портфели

2022 жылғы I тоқсанда берілген және өтелген жаңа кредиттер арасындағы айырма үлттық валютада нетто-кредиттеудің өсуі есебінен он қалыптасты (38-график).

Жеке тұлғаларға үлттық валютамен нетто-кредит беру жеке кредиттеудің басты драйвері болып табылатын тұтыну мақсаттарына кредит беру және ипотекалық кредит беру есебінен он қалыптасты. Алайда тұтыну кредиттерін беру талаптарын қайта қарау аясында 2021 жылғы желтоқсандағы 40,0%-дан 2022 жылғы наурызда 37,5%-ға дейін баяулады.

38-график. Нетто-кредиттеу

Дереккөзі: ҚРҰБ

Жыныстық кредиттік портфельдің көлемі (банктік кредиттер бойынша берешек қалдығы) 2022 жылғы наурыздың аяғында жылдық көрсетуде 30%-ға үлғайып, 19,2 трлн теңгенің құрады (2022 жылдың басынан бастап өсу – 3,9% (39-график). Ұлттық валютадағы кредиттеу портфельдің өсуіне негізгі үлес қосты, ал шетел валютасындағы кредиттеу теріс салымды сақтап қалды.

39-график. ЕДБ кредиттік портфелінің өсу динамикасы

Дереккөзі: ҚРҰБ